

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

ПОГОДЖЕНО
на засіданні вченої ради факультету
педагогіки та психології

Протокол № 7 від 04 лютого 2021 р.
Декан Рацул А. Б.

Обговорено і схвалено
на засіданні кафедри педагогіки дошкільної
та початкової освіти

Протокол № 8 від 26 січня 2021 р.
Зав. кафедри Радул О. С.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ ЦДПУ ім. В. Винниченка
від 24 березня 2021 р. № 45-ур
Голова приймальної комісії
В. о. ректора О. А. Семенюк

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

з педагогіки

для осіб, які вступають на I курс

денної/заочної форми навчання

на основі раніше здобутого освітнього ступеня «бакалавр»

або освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст»

для здобуття освітнього ступеня «Магістр»

зі спеціальності 013 Початкова освіта, 012 Дошкільна освіта

Кропивницький 2021

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Фахове випробування – форма вступного випробування, яка передбачає перевірку здатності вступника до опанування навчальної програми на основі здобутих раніше компетентностей.

Програма фахового випробування складена для абітурієнтів, які вступають на I курс з нормативним терміном навчання зі спеціальності 013 Початкова освіта, 012 Дошкільна освіта магістерського рівня вищої освіти. Для здобуття ступеня магістра приймаються особи, які здобули раніше освітній ступінь бакалавра або освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста.

Форма проведення фахового випробування – **письмове опитування за білетами**, за змістом поданої нижче програми.

Структура екзаменаційного білета. Білет складається з чотирьох питань: двох – тестових та двох – теоретичних, які передбачають знання теоретичного та практичного змісту програмного матеріалу із загальних основ педагогіки та історії педагогіки, дидактики, теорії та методики виховання, школознавства та основ педагогічної майстерності.

Тривалість підготовки письмової відповіді за змістом усіх питань екзаменаційного білету **до 2-х астрономічних годин**.

Система оцінювання 200-бальна шкала, мінімальна кількість балів, за якої абітурієнт допускається до участі в конкурсному відборі – від 100 балів.

2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Педагогіка початкової школи в системі педагогічних наук, її зв'язок з іншими науками. Джерела і складові частини педагогіки. Народна педагогіка, її основні компоненти. Основні категорії педагогіки.

Виникнення виховання. Виховання в первісному суспільстві. Виникнення шкіл в рабовласницькому суспільстві. Школа у країнах Стародавнього Сходу. Афінська і Спартанська системи виховання. Виховання і школа у феодальному суспільстві. Типи шкіл, зміст та методи навчання. Педагогічна концепція Я. А. Коменського. Педагогічна теорія Дж. Локка. Теорія природного і вільного виховання за Ж.-Ж. Руссо. Педагогічні ідеї та освітня діяльність Й. Г. Песталоцці. Педагогічні погляди Ф.-А.-В. Дістервега. Освітня діяльність та педагогічні погляди М. Монтесорі.

Формування народної педагогіки східних слов'ян. Школи Київської Русі. Діяльність братських шкіл України XVI–XVII ст. та їх значення для розвитку освіти. Вищі навчальні заклади України XVI–XVIII ст.: Острозька слов'яно-греко-латинська академія, Києво-Могилянська академія. Педагогічні погляди Г. С. Сковороди. Внесок К. Д. Ушинського в розвиток педагогіки, початкової освіти. Освітня діяльність та педагогічні погляди А. С. Макаренка. Освітня діяльність та педагогічні погляди В. О. Сухомлинського.

Поняття про систему освіти і виховання в Україні. Закон України «Про освіту». Державна національна програма «Освіта». Концепція Нової української школи. Типи управління системами освіти.

Основні принципи побудови системи національної освіти України. Система освіти України та її структура. Заклади загальної середньої освіти школа трьох ступенів. Спеціалізовані школи, інтернати, ліцеї та інші заклади загальної середньої освіти. Приватні освітні заклади.

Методи науково-педагогічних досліджень. Передовий педагогічний досвід. Впровадження педагогічного досвіду, наслідків наукових досліджень і досягнень народної педагогіки в практику виховання і навчання школярів. Наукове дослідження в педагогіці.

Значення мети виховання для педагогічної теорії і практики. Об'єктивний характер мети виховання. Мета виховання в національній школі. Комплексний підхід до виховання як умова забезпечення різнобічного розвитку особистості.

Поняття про особистість, чинники формування особистості, їх особливості і взаємозв'язок. Закономірності і рушійні сили розвитку особистості. Виховання – визначальний чинник формування особистості. Дитина як суб'єкт виховання.

Проблема вікової періодизації в педагогіці. Критерії визначення різних вікових періодів. Характеристика різних вікових періодів. Особливості, фізіологічний розвиток та підготовка шестилітніх дітей до школи. Навчальна та позакласна діяльність молодших школярів. Види інтересів молодших школярів. Роль спілкування. Самооцінка й оцінні судження. Особливості виховання і формування особистості підлітка. Юнацький вік та його характеристика. Індивідуальний підхід до учнів у процесі навчання і виховання.

Виникнення і розвиток дидактики як складової педагогіки, що вивчає проблеми освіти та навчання. Предмет і завдання сучасної дидактики. Основні категорії дидактики. Зв'язок дидактики з іншими науками. Взаємозв'язок часткових методик.

Навчання як вид пізнавальної діяльності учнів, його основні ознаки. Компоненти процесу навчання: мета, завдання, зміст, методи, засоби, форми організації навчальної діяльності, досягнутий результат, його оцінювання. Основні функції процесу навчання. Суперечності та рушійні сили процесу навчання.

Основні етапи оволодіння знаннями. Типи навчання та їх характеристика. Мотивація учіння школярів. Наукові основи змісту освіти. Вироблення відповідних державних стандартів обсягу знань у різних типах навчальних закладів.

Зміст освіти. Зміст освіти в початковій школі в умовах розбудови української держави. Відповідність змісту навчання пізнавальним, віковим можливостям учнів початкових класів. Навчальний план початкової школи, принципи його побудови. Навчальні програми, принципи їх побудови, вимоги до програм початкових класів, їх структура. Навчальні підручники і посібники для початкових класів, їх види, зміст.

Визначення принципів навчання як вихідних положень, що регулюють пізнавальну діяльність учнів і діяльність учителя. Характеристика

традиційних принципів навчання. Правила навчання. Принципи навчання в народній дидактиці. Поняття про закономірності навчання.

Методи навчання. Прийом як складова частина методу і як самостійна дидактична категорія. Різні підходи до класифікації традиційних методів. Вибір методів навчання в залежності від різних умов. Характеристика методів навчання за джерелом здобуття інформації: словесні, практичні, наочні. Класифікація методів за рівнем пізнавальної самостійності учнів. Інформаційно-практичне й проблемне навчання. Основні засоби навчання. Типи навчання.

Поняття про дидактичну гру. Типи дидактичних ігор. Організація дидактичної гри.

З історії розвитку форм організації навчання. Виникнення і розвиток класно-урочної системи. Основні форми організації навчального процесу. Урок як основна форма навчання в українському шкільництві. Типи уроків. Вимоги до сучасного уроку. Структура уроку в залежності від його мети. Підготовка вчителя до уроку та її основні етапи. Урок у першому класі в Новій українській школі.

Особливості підготовки і проведення інтегрованих та нетрадиційних уроків у початковій школі. Нетрадиційні форми навчання в початковій школі. Нетрадиційні уроки, форми їх проведення у початковій школі.

Педагогічні можливості екскурсій. Організація та проведення екскурсій. Домашня навчальна робота учнів, її види та вимоги до організації в початковій школі.

Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю учнів. Вимоги до перевірки. Методи перевірки навчальних досягнень учнів. Види та форми оцінки. Особливості оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи.

Сучасні технології навчання молодших школярів. Інтерактивні методи навчання. Основні групи інтерактивних занять. Основні етапи формування умінь роботи в інтерактивних технологіях.

Суть процесу виховання. Специфіка та рушійні сили процесу виховання. Зміст та завдання національного виховання. Принципи виховання. Виховання як процес цілеспрямованого формування особистості. Компоненти вихованого процесу: мета, завдання, зміст, методи, форми, засоби. Структура виховного процесу. Двосторонній характер виховання.

Поняття про методи виховання. Різні підходи до класифікації методів виховання. Характеристика основних груп методів виховання. Методи формування свідомості особистості: пояснення, розповідь, бесіда, переконування, навіювання, приклад, лекції, диспути. Методи організації діяльності і формування суспільної поведінки: гра, режим, доручення, вправи, привчання. Методи стимулювання позитивної поведінки: вимога, громадська думка, перспектива та її види, змагання, заохочення, покарання.

Виховання та самовиховання. Етапи педагогічного керівництва самовихованням учнів. Прийоми самовиховання. Поняття про перевиховання. Структура перевиховання. Критерії вихованості.

Форми організації виховної роботи. Розвиток особистості в колективі, і процес його формування. Види дитячого колективу. Виховні функції учнівського колективу (організаційна, виховна, стимулююча). Стадії розвитку колективу (за А. С. Макаренком). Закони життя колективу. Педагогічне керівництво процесом формування колективу. Особливості саморозвитку особистості в колективі. Позашкільні заклади в системі освіти і виховання. Формальні та неформальні групи. Характеристика дитячих громадських організацій.

Основні напрями виховання школярів. Розумове виховання школярів. Культура розумової праці та культура мислення. Світогляд особистості та формування його основ в освітньому процесі початкової школи. Основи морального виховання школярів. Суть моралі і моральності. Єдність загальнолюдських і національних цінностей у моральному вихованні. Психолого-педагогічні основи морального виховання. Критерії моральної вихованості. Шляхи морального виховання учнів у навчанні й позанавчальній діяльності. Основні завдання екологічного виховання. Засоби та форми екологічного виховання школярів. Суть фізичного виховання, його зміст. Основні засоби та форми фізичного виховання. Організація фізичного виховання в початковій школі. Поняття про естетичне виховання, його основні завдання. Роль естетичного виховання у формуванні особистості. Вимоги до формування естетичної культури молодших школярів. Художнє виховання в системі естетичного. Трудова підготовка та трудове виховання підростаючого покоління. Етапи трудової підготовки школярів. Види діяльності учнів початкової школи. Компоненти профорієнтації учнів.

Форми виховної роботи в початковій школі. Форми виховної роботи в початковій школі. Методика підготовки та проведення свят і ранків з молодшими школярами. Етична бесіда, методика її організації в початковій школі. Конкурси та вікторини, методика їх організації в початковій школі.

Взаємодія школи та сім'ї у вихованні дітей. Сім'я як соціально-педагогічне середовище. Благополучні та неблагополучні сім'ї. Родинне виховання. Народна педагогіка про виховання дітей у сім'ї.

Форми і методи роботи вчителя з батьками учнів. Батьківські збори та їх види. Методика проведення батьківських зборів. Зміст батьківських зборів у початковій школі. Залучення батьків до виховної роботи. Чинники ефективності взаємодії вчителя з батьками учнів.

Теоретичні засади управління загальною середньою освітою в Україні. Основні функції управління закладами загальної середньої освіти. Компоненти управлінської культури. Функціональні обов'язки посадових осіб. Педагогічний аналіз у внутрішньому керівництві закладів загальної середньої освіти. Види планів роботи ЗЗСО. Функції і зміст організації керівництва ЗЗСО. Внутрішній контроль і особливості його регулювання. Методична робота в школі та атестація педагогічних. Форми підвищення кваліфікації вчителів. Педагогічна рада. Методичні об'єднання. Школи передового досвіду. Самоосвіта вчителів. Виявлення, вивчення й узагальнення передового досвіду.

Закони та принципи наукової організації праці в ЗЗСО. Планування роботи школи. Принципи планування. Наукова організація праці. Наукова організація праці учня. Впровадження досягнень педагогічної науки в шкільну практику. Інновація освіти. Інноваційний потенціал педагога. Впровадження досягнень педагогічної науки. Критерії педагогічної інновації.

Сутність основних понять учительської професії, їх древність, масовість, унікальність. Моделі ідеалу вчителя. Професійно-значущі якості особистості вчителя. Професіограма вчителя. Суспільна значущість професії вчителя. Основні нормативні документи про права та обов'язки вчителя в сучасному суспільстві.

Сутність та зміст педагогічної діяльності. Види педагогічної діяльності. Функції педагогічної діяльності. Психологічні особливості діяльності вчителя. Педагогічна діяльність учителя та умови її ефективності.

Педагогічна майстерність та її місце в історії педагогічної думки. Рівні сформованості педагогічної майстерності вчителя. Гуманістична спрямованість як компонент педагогічної майстерності. Професійна компетентність як підвалина педагогічної майстерності. Педагогічні здібності та їх аналіз. Педагогічна техніка як форма організації поведінки вчителя. Рівні сформованості педагогічної майстерності. Культура зовнішнього вигляду вчителя та її значення в педагогічній діяльності.

Сутність і зміст педагогічного спілкування. Функції й особливості педагогічного спілкування. Стили педагогічного спілкування та їх характеристика. Критерії діалогічного педагогічного спілкування. Майстерність в організації педагогічної взаємодії у навчанні. Педагогічний такт. Педагогічна етика вчителя. Рефлексивне слухання та прийоми його організації. Прийоми етичного захисту. Переконавання та навіювання в педагогічному процесі. Професійні секрети вчителів-майстрів в організації активної пізнавальної діяльності на уроці.

Педагогічна творчість вчителя. Педагогічна співтворчість у діяльності вчителя. Сутність, зміст і функції педагогічної культури. Компоненти педагогічної культури. Ціннісні орієнтації як компоненти педагогічної культури.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ ВСТУПНИКІВ

Система оцінювання відповідей вступника – 200-бальна.

Розподіл балів:

Правильна відповідь на 1–2 тестове питання оцінюється у 30 балів, кожне теоретичне питання – 70-балів. Підсумкова оцінка визначається як сума накопичених балів, максимум=30+30+70+70=200.

Оцінювання рівня підготовленості вступника з педагогіки відбувається на основі таких критеріїв:

1. Правильність відповіді.
2. Ступінь усвідомлення програмного матеріалу.
3. Уміння застосовувати засвоєний матеріал на теоретичному та практичному рівнях у стандартних і нестандартних ситуаціях.

Оцінка за 200-бальною шкалою	Характеристика відповіді
170 – 200	Абітурієнт досконало володіє теоретичними знаннями та практичними навичками, виявляє методичну досконалість. Письмові завдання виконані повністю. Відповіді переважно правильні, відмінне виконання з незначною кількістю помилок.
130 – 169	Вище середніх стандартів, однак з деякими помилками. Абітурієнт володіє основними теоретичними знаннями та практичними навичками, понятійним апаратом, характеризується достатнім рівнем компетентності. Письмові завдання виконані повністю, однак припущено незначні неточності в розрахунках або оформленні
100 – 129	У цілому змістовна і правильна відповідь з певною кількістю значних помилок. Знання абітурієнта є достатніми, він виявляє здатність встановлювати найсуттєвіші зв'язки між явищами, фактами, робити висновки та узагальнення, застосовувати вивчений матеріал для розв'язання практичних завдань. Письмові завдання виконані повністю, однак допущено низку неточностей в розрахунках або оформленні.
0 – 99	Абітурієнт виявляє поверхневі знання й розуміння основних положень навчальної програми. Письмові завдання виконані з рядом фактичних і теоретичних помилок. Необхідна ще певна додаткова робота для успішного складання іспиту. Письмові завдання виконані частково, з грубими фактичними та теоретичними помилками.

4.РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бегей В. М. Управління загальноосвітньою школою на демократичних засадах. – Львів, 1995.
2. Вишневецький О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: навч. посібн. – К.: Знання, 2008.
3. Волкова Н. П. Педагогіка. – К.: «Академія», 2001.
4. Галузинський В. М., Євтух М. Б. Педагогіка: теорія та історія. – К.: Вища школа, 1995.
5. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К: Либідь, 1997.
6. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. – К.: Академвидав, 2004.
7. Історія української школи і педагогіки. Хрестоматія / Упорядник професор О. О. Любар. За ред. В. Г. Кременя. – К.: Знання, 2003; 2005.
8. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008.
9. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання. – 2-ге вид., доповн. і переробл. – К.: Вища школа., 2005.
10. Мельничук С. Г. Педагогіка (Дидактика): Навчальний посібник. – Кіровоград, 2016.
11. Мельничук С. Г. Педагогіка (Теорія виховання). Навчальний посібник. – К., 2012.

12. Нариси історії українського шкільництва. 1905–1933: [навчальний посібник / О. В. Сухомлинська та ін.; за ред. О. В. Сухомлинської]. – К.: Заповіт, 1996.
13. Національна доктрина розвитку освіти України в ХХІ столітті.
14. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206 с.
15. Основи педагогического мастерства / под ред. И. А. Зязюна. – М., 1989.
16. Пальчевський С. С. Педагогіка: навч. посібн. – К., 2007.
17. Педагогічна майстерність: підручник / [І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.]. – К., 2004.
18. Педагогічна майстерність: хрестоматія / за ред. І. А. Зязюна. – К., 2006.
19. Персоналії в історії національної педагогіки. 22 видатних українських педагогі: Підручник / А. М. Бойко, В. Д. Бардінова та ін.; Під заг.ред. А. М. Бойко. – К., 2004.
20. Пехота О. М. Освітні технології: навч.-метод. посібн. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.; за ред. О. М. Пехоти. – К., 2004.
21. Радул О. С. Історія педагогіки України. – Кіровоград, 2008; Харків, 2017.
22. Рацул А. Б. Історія зарубіжної педагогіки / А. Б. Рацул, О. С. Радул, О. А. Рацул. – Кіровоград, 2008.
23. Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні (X – поч. ХХ ст.): Нариси. – К., 1991.
24. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи. – К., 1998.
25. Савченко О. Я. Сучасний урок у початкових класах. – К.: «Магістр-S», 1997.
26. Стельмахович М. Г. Народна педагогіка. – К., 1997.
27. Сухомлинський В. О. Сто порад учителеві. – К., 1988.
28. Ткаченко О. М. Педагогічна майстерність та педагогічна творчість. – Кіровоград, 2015.
29. Українська педагогіка в персоналіях: у 2 кн. / За ред. О. В. Сухомлинської. – К.: Либідь, 2005.
30. Формування конкурентоспроможного фахівця в галузі дошкільної та початкової освіти: монографія / О. Радул, Н. Озерна, І. Баранюк, О. Ткаченко, Т. Довга, Н. Андросова, Т. Шарапова, Т. Прибора / [За ред. О. Ткаченко]. – Харків, 2018.
31. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посібн. – К., 2002.

Додаткова

1. Доктрина розвитку національної освіти ХХІ ст. – К., 2002.
2. Жерносек І. П. Організація методичної роботи в школі. – К., 2000.
3. Контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи. Методичні рекомендації / авторський колектив: Бібік Н. М., Савченко О. Я., Байбара Т. М., Вашуленко М. С. та ін. – К.: Початкова школа, 2004.
4. Логачевська С. П. Диференціація у звичайному класі. – Вид-во «Заповіт». – К.: 1998.
5. Нечволод Л. І. Виховна робота в школі. – Х., 2007.
6. Організація науково-методичної роботи в школі: педагогічне

- проектування; робота шкільних методичних об'єднань; освітній моніторинг. – Х., 2009.
7. Організація роботи з батьками / [автори та упор. Л. О. Юзефік, Н. М. Купина]. – Тернопіль, 2008.
 8. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок: Інтерактивні технології навчання. – 2004.
 9. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: в 5 т. – К., 1976.
 10. Ткачова Н. І. Формування особистості учня у навчально-виховному процесі. – Х., 2007.
 11. Туріщева Л. В. Психолого-педагогічні аспекти уроку. – Х., 2007.

Документи про освіту

1. Державний стандарт початкової загальної освіти / Постанова Кабінету Міністрів України №87 від 21 лютого 2018 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>
2. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти / Міністерство освіти і науки України. – 2016
3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
4. Про загальну середню освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 13 трав. 1999 р. № 651-XIV: Редакція від 06 вер. 2018, № 2541-VIII. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/651-14>. – Назва з екрану.
5. Про освіту [електронний ресурс] : закон України від 23 трав.1991 № 1060-xii. : у ред. від 05 вер. 2017 р. № 2145-viii. – режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>. – назва з екрану.

Інформаційні ресурси

1. Словник педагогічних термінів [Електронний ресурс]. – URL: http://pidruchniki.ws/pedagogika/slovník_pedagogichnih_terminiv
2. Науково-методичний журнал «Початкова школа» [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.pochatkova-shkola.net/journal.htm>
3. Методичний портал. Інтернет-ресурси для вчителів початкових класів. [Електронний ресурс]. – URL: – <http://metodportal.net/node/595>
4. www.osvita.ua.com.
5. www.mon.gov.ua.